

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОПЛАТІ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ТА США

**ПОНОМАРЬОВ Є.А., АСПИРАНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. П. ВАСИЛЕНКА**

У статті розглянуто сучасні тенденції змін у рівні оплати праці в сільському господарстві в Україні та США.

The modern trends of wages changes in agriculture in Ukraine and USA have been considered in the article.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним з основних питань економіки сільського господарства України є зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та зниження витрат на її виробництво. Це дозволить збільшити виробничі можливості при мінімальних трудовитратах, вивести сільське господарство України на конкурентоспроможний рівень, зробить його привабливим для іноземних інвестицій, оскільки національний інвестиційний ринок є обмеженим, що не дозволяє забезпечити високі темпи розвитку агропромислового комплексу. Тому дуже гостро постає питання оптимального розміру оплати праці працівників сільського господарства, що є одним з важливіших чинників у мотивації персоналу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оплати праці в економічній науці посіла важливе місце. Одним з перших її казуально розкрив у своїх працях Адам Сміт [6]. Заробітну плату Сміт трактував як ціну праці. Заробітна плата (ціна праці) знаходиться під дією руху народонаселення. З ростом багатства, збільшується попит на працю, зростає заробітна плата, добробут населення та збільшується його приріст. Це призводить до надлишку робочих рук і заробітна плата знижується, при цьому неминуче народжуваність скорочується, приводячи до нестачі чисельності робітників і підвищенню заробітної плати. За Смітом [6] у ринковій економіці діють природні регулятори

оплати праці. Розглядаючи величину оплати праці за професіями, Сміт робить висновок про застосування підвищеної оплати професій зі спеціальною підготовкою працівників. Висока оплата праці повинна застосовуватися до важкого і неприємного виду праці, що буде мотивувати працівників.

Економічні аспекти оплати праці, трудовитрат на виробництво сільськогосподарської продукції та ефективне використання трудових ресурсів сільського господарства постійно перебуває в центрі уваги класиків економічної літератури.

Вагомий внесок у сучасні дослідження проблеми оплати праці зробили вітчизняні вчені економісти: В. Дієсперов [3], В. Богдановський [5], Є. Савченко [4], П. Гасів [7] та інші. Вивчення та узагальнення проблем оплати праці, трудових ресурсів і трудовитрат на виробництво сільськогосподарської продукції показало, що далеко не всі аспекти цього питання досліджені в достатній мірі.

Мета дослідження. Виявлення сучасних тенденцій в оплаті праці у сільському господарстві України та Сполучених Штатів Америки у цьому питанні.

Результати досліджень та їх обґрунтування. Оплата праці впливає на продуктивність праці та відображає рівень фінансового забезпечення відтворення населення. Розглянемо основні показники обсягів виробництва та оплати праці в сільськогосподарських підприємствах України і США за період з 2008 по 2011 рр. (табл. 1). Порівняння цих даних дозволяє глибше дослідити процеси, що відбуваються в економіці сільського господарства України та США. Перерахунок статистичних даних для показників США здійснювався за курсом: 1дол. США дорівнює 8 грн.

В Україні за 2008-2011 рр. збільшилися обсяги валової продукції на 67,5 %, фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств – на 250 %, оплата праці у сільському господарстві – на 56 %, прибуток – на 180 %. У США також спостерігається збільшення обсягу валової продукції на 11,8 %, фінансових результатів діяльності – на 15,8 %, оплати праці – на 10,3 %, прибутку – на 22,7 %. В Україні зростання відбувалося нестабільно, у США менші відхилення від тренду зростання.

Таблиця 1

**Оплата праці та фінансово-економічні показники
сільськогосподарських підприємств в Україні і ферм у США**

Показники	Роки				2011 р. у % до	
	2008	2009	2010	2011	2008	2010
Україна						
Оплата праці, всього, млн. грн.	15682,9	17545,7	20306,7	22902,3	146,0	112,8
у сільському господарстві, млн. грн.	932,9	1063,3	1317,5	1455,8	156,0	110,5
Фінансовий результат діяльності підприємств до оподаткування, усього, млн. грн.	7764,4	17291,8	25565,9	27207,8	350,4	106,4
Валова продукція сільського господарства, усього, млн. грн.	154202,0	189405,0	253569,0	258270,0	167,5	101,9
Чисельність працівників, тис. чол.	725	717	711	701	96,7	98,6
Прибуток / збиток, млн.грн	8093,0	14177,6	21833,3	22683,3	280,3	103,9
США						
Оплата праці у сільському господарстві, всього, млн. грн.	9830,4	9735,5	10129,1	10842,9	110,3	107,0
Фінансовий результат діяльності підприємств до оподаткування, усього, млн. грн.	677600,0	492800,0	632800,0	784800,0	115,8	124,0
Валова продукція сільського господарства, усього, млн. грн.	292560,0	264480,0	281840,0	3270400,0	111,8	116,0
Чисельність працівників, тис. чол.	756	737	755	788	104,2	104,4
Прибуток / збиток, млн.грн	708800,0	595200,0	738400,0	869600,0	122,7	117,8

Джерело: розраховано за даними [1, 2]

Показники які відображають частину 1-го працівника у виробничому процесі відображені у табл. 2.

Таблиця 2

**Валова продукція, прибуток та оплата праці
одного працівника у сільському господарстві в 2011 р.**

Показники	Україна	США	відхилення у %
Валова продукція на 1-го працівника, тис. грн./чол.	368,4	4150,3	1126,6
Середньомісячна оплата праці 1-го працівника, грн.	1801,00	14018,00	778,3
Прибуток на 1-го працівника, тис. грн./чол..	32,4	1103,6	3406,2

Джерело: розраховано за даними [1, 2]

В Україні випуск валової продукції сільського господарства на 1-го працівника менший у 11 разів, заробітна плата у 8 разів, прибуток у 34 рази у порівнянні з США.

На рис. 1. відображені розміри оплати праці в Україні та США за період 2008-2011 рр.

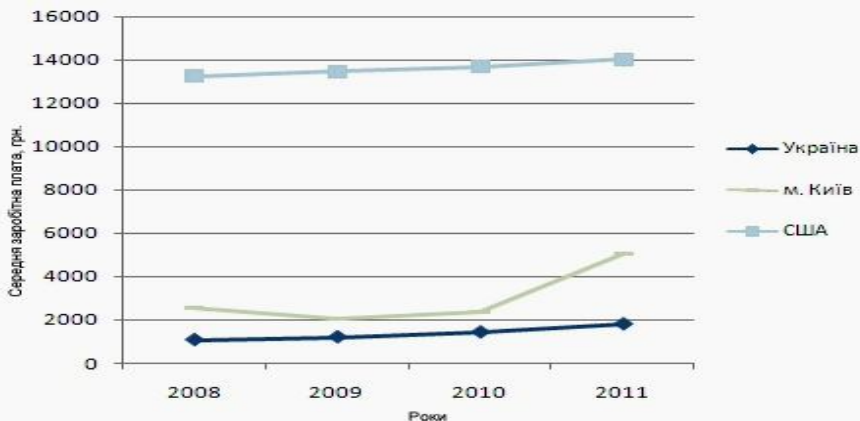


Рис. 1. Рівень середньомісячної заробітної плати у сільському господарстві України і США

З наведеного графіку ми бачимо, що спостерігається зростання оплати праці у сільському господарстві. Тенденція зростання в Україні має схожу криву з США, але рівень оплати праці є меншим у декілька разів. В Україні у місті Києві самий високий рівень оплати праці, але крива коливання відображає нестабільне зростання оплати праці з падінням у 2009 р.

Інформація про середні розміри оплати праці в Україні в розрізі регіонів і у США наведена у табл. 3.

Таблиця 3

Середньомісячна заробітна плата у сільському господарстві в Україні і США, грн.

Територіальна одиниця	Роки				2011 р. у % до	
	2008	2009	2010	2011	2008	2010
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Україна	1077	1206	1430	1801	167,2	125,9
Автономна Республіка Крим	1237	1335	1580	1863	150,6	117,9
Вінницька	960	1061	1307	1763	183,6	134,9
Волинська	652	718	827	1088	166,9	131,6
Дніпропетровська	1279	1347	1577	1872	146,4	118,7
Донецька	1317	1422	1742	2070	157,2	118,8
Житомирська	776	939	1032	1412	182,0	136,8
Закарпатська	906	1011	1010	1267	139,8	125,4
Запорізька	1091	1191	1375	1665	152,6	121,1
Івано-Франківська	1112	1207	1586	1958	176,1	123,5
Київська	1434	1593	1820	2165	151,0	119,0
Кіровоградська	936	1053	1272	1718	183,5	135,1

Продовження таблиці 3

1	2	3	4	5	6	7
Луганська	1123	1230	1497	1740	154,9	116,2
Львівська	1067	1232	1517	1879	176,1	123,9
Миколаївська	1067	1252	1399	1676	157,1	119,8
Одеська	821	927	1075	1395	169,9	129,8
Полтавська	1111	1275	1547	1972	177,5	127,5
Рівненська	783	905	1051	1456	186,0	138,5
Сумська	940	1079	1305	1652	175,7	126,6
Тернопільська	971	1070	1278	1547	159,3	121,0
Харківська	1187	1310	1484	1907	160,7	128,5
Херсонська	1065	1204	1399	1679	157,7	120,0
Хмельницька	867	1048	1317	1763	203,3	133,9
Черкаська	1187	1336	1608	2055	173,1	127,8
Чернівецька	838	962	1154	1490	177,8	129,1
Чернігівська	940	1068	1216	1510	160,6	124,2
м. Київ	2513	2037	2357	5039	200,5	213,8
м. Севастополь	1470	1504	1824	2276	154,8	124,8
США	13247	13457,3	13667,6	14018	105,8	102,6

Джерело: розраховано за даними [1, 2]

Середньомісячна оплата праці в Україні є меншою у 8 разів середньої оплаті праці у США та в Волинській обл. є меншою в 13 разів.

Висновки. Рівень середньої заробітної плати в Україні є дуже низьким порівняно з США, в Україні відбуваються зміни у рівні оплати праці, але зростання є меншим від зростання обсягів виробництва, у той час перевищують темпи зростання оплати праці у США та все рівно є недостатнім для досягнення її рівня. Зростання рівня оплати праці у сільському господарстві свідчить про спроби мотивувати сільське населення. Збільшення рівня оплати праці, супроводжується скороченням числа працівників, зайнятих у сільському господарстві. Такі тенденції є базою для подальшого розвитку аграрного сектора України, підвищення його конкурентоспроможності, але породжують проблеми сільської зайнятості. Подальше підвищення рівня заробітної плати має відбуватися узгоджено із зростанням продуктивності праці та забезпечити нормальні умови відтворення робочої сили.

Література.

1. Сільське господарство України / [за ред. Н.С. Власенко]. - К.: Держаналітінформ, 2012. - 386 с.
2. Agricultural Statistics Annual 2012 – Режим доступу: http://www.nass.usda.gov/Publications/Ag_Statistics/2012/index.asp.
3. Дієсперов В.С. Оплата сільськогосподарської праці / В.С. Дієсперов // Економіка АПК. - № 9. - 2012. - С. 76-83.

4. Савченко Є. Резерви підвищення продуктивності праці в сільському господарстві / Є. Савченко // АПК: економіка і управління. - № 1. - 2009. - С. 11-13.

5. Богданівський В.А. Фактори зростання продуктивності праці в сільському господарстві / В.А. Богданівський // Економіка сільськогосподарських і переробних підприємств. - № 7. - 2008. - С. 23-27.

6. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / Адам Смит – Москва : Эксмо, 2007 – 960 с.

7. Гаснев П. Научно-технический прогресс и повышение производительности труда в сельском хозяйстве / П. Гаснев // АПК – экономика и управление. - № 12. - 2008. – С. 40-41.

УДК 061.1 ЄС: [339.13.012.1:664.12]

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ РИНКУ ЦУКРУ В ЄС

***РИЖИКОВА Н.І. К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. П. ВАСИЛЕНКА***

Досліджено основні положення реформи ринку цукру в ЄС та проаналізовано її вплив на функціонування вітчизняних цукровиробників

Investigational substantive provisions of reform of market of sugar in ES and proanalizuvano its influence on functioning of domestic cukrovirobnikiv

Постановка проблеми у загальному вигляді. Починаючи з реформи Мак Шеррі в 1992 році, ЄС почав перехід від політики підтримки перевиробництва до ринково-орієнтованої політики, направленої на підвищення ефективності та сталості аграрних виробників. Радикальна реформа Фішлера в 2003 році була наступним логічним кроком нової Спільної аграрної політики (САП), що підтримує не лише аграрне виробництво, а й рівень життя в сільській місцевості. Тепер підтримка сільського господарства все більше залежить від дотримання аграрними виробниками стандартів якості, безпеки та захисту екології.

В 2005 році Європейська Комісія підготувала пропозиції щодо реформи ринку цукру. Вона має на меті залучити ринок цукру до загального процесу реформування, особливо до системи прямих